

dosarul nr. 2ra-429/19

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (N. Arabadji)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Bostan, N. Negru, A. Pahopol)

DECIZIE

15 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al
Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Tamara Chișca-Doneva
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana, reprezentați de avocatul Staruș Denis, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și Consiliului raional Briceni cu privire la încasarea contravalorii bunurilor confiscate și repararea prejudiciului moral, împotriva deciziei din 02 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana și a fost menținută hotărârea din 19 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani

c o n s t a t ă

La 19 iunie 2014 Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și Consiliului raional Briceni, solicitând încasarea în beneficiul Svetlanei Balaban a contravalorii bunurilor confiscate în mărime de 236 623 de lei și repararea prejudiciului moral în mărime de a câte 50 000 de lei pentru fiecare.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că bunei Rusnac Alexei și Rusnac Alexandra cu fiul lor (tata reclamanților) Rusnac Vladimir cu soția acestuia Brega (Rusnac) Elizaveta, locuitorii satului Drepcăuți, r. Briceni au fost ridicați și deportați în s. Novicova, r. Asinovskii, regiunea Tomsk, Rusia, fiind expropriați de toate bunurile în baza deciziei MGB al RSS Moldovenești.

Reclamanții au menționat că aflându-se în deportare, părinții lor Rusnac Vladimir și Brega Elizaveta, au fost stabiliți cu traiul și lucru în s. Novicova, unde și-au întemeiat o familie și au petrecut 15 ani din viață fiind supuși la muncă forțată, tratament inuman și condiții de viață extrem de grele.

Ulterior, la 09 octombrie 1990 bunei și părinții au fost reabilitați.

Reclamanții au menționat că Balaban Svetlana a fost reabilitată la 21 noiembrie 2012 și având dreptul asupra bunurilor moștenite de la tatăl său, victimă a represiunilor politice, urmează să încaseze din bugetul de stat contravaloarea bunurilor confiscate și repararea prejudiciului moral.

Prin hotărârea din 19 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani acțiunea depusă de Balaban Svetlana cu privire la încasarea contravalorii bunurilor confiscate a fost respinsă ca fiind tardivă, iar acțiunea depusă de Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana cu privire la repararea prejudiciului moral a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 28 decembrie 2017 Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana, reprezentați de avocatul Staruș Denis, au declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

Prin decizia din 02 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana și a fost menținută hotărârea din 19 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

La 14 ianuarie 2019 Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana, reprezentați de avocatul Staruș Denis, au declarat recurs împotriva deciziei din 02 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului au indicat că depășirea termenului de adresare cu acțiune nu poate fi invocat din motivul că Svetlana Balaban (Rusnac) a fost reabilitată la 21.11.2012 și acest termen curge din data eliberării certificatului – 21.11.2012.

Studiind materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Materialele dosarului denotă faptul că la data de 09.10.1990 a fost eliberat certificatul nr. 13-545/90, conform căruia la 01.04.1951 au fost expulzați din Moldova: Rusnac Alexei Isaevici, anul nașterii xxxxx; Rusnac Alexandra Erofeevna, anul nașterii xxxxx; Rusnac Vladimir Alexeivici, anul nașterii xxx și Brega Elizaveta Fedeovna, anul nașterii xxxxx - toți cetățeni și locuitori ai satului Drepcăuți, fostului raion Lipcani. În conformitate cu Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 16.01.89 „Cu privire la măsurile suplimentare întru restabilirea echității față de persoanele represiunilor din anii 30-40 și începutul anilor 50” aceștia au fost reabilitați. (f.d.138).

Reieșind din certificatele nr.13-545/90 din 29.06.1998, nr.13-545/90 din 05.08.1998, Rusnac Anatol Vladimir, născut la xxxxxx, Rusnac Valerian Vladimir, născut la xxxxx, Rusnac Alexandru Vladimir, născut la 25.09.1956 în satul Novicovca, raionul Asino, reg.Tomsk Federația Rusă în familia lui Rusnac Vladimir și Rusnac Elizaveta, în baza art.2 din Legea din 8.12.1992 „ Cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice” sunt considerați victime ale

repreșiunilor politice ca copii născuți în locurile de repreșiune ale părinților supuși repreșiunilor politice și actualmente reabilitați (f.d. 139A, 141,142).

Potrivit certificatelor de reabilitare nr.21(13)-545/90 3484 din 23.11.2012 și nr.21 (13)-545/901244 din 12.06.2015, eliberate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, Rusnac Alexei Isai, Rusnac Alexandra Erofei, Rusnac Vladimir Alexei, Rusnac (Brega) Elizaveta Feodor, originari și locuitori din s.Drepcăuți, r.Lipcani, RSSM, deportați ilegal din motive politice în locurile de repreșiune în regiunea Tomsk în baza deciziei Consfătuirii Speciale de pe lângă MGB URSS din 07.07.1951, au fost reabilitați la 09.10.1990 de către Procuratura SRRM în conformitate cu art.1 al Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 16.01.1989 „Cu privire la măsurile suplimentare întru restabilirea echității față de victimele repreșiunilor din anii 30-40 și începutul anilor 50” (f.d.24,103).

Conform certificatelor de reabilitare nr.21(13)-545/90 3484 din 23.11.2012, nr.21 (13)-545/901244 din 12.06.2015, eliberate de către Procuratura Generală a RM, se atestă că Rusnac Anatolie Vladimir, născut la xxxxx în locurile de repreșiune în regiunea Tomsk în familia părinților deportați și actualmente reabilitați Rusnac Vladimir și Rusnac Elizaveta în perioada aflării părinților la evidența specială, a fost declarat victimă a repreșiunilor politice și reabilitat la 25.06.1998 în conformitate cu art.2 al Legii nr.1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor repreșiunilor politice (f.d.21,104).

Potrivit certificatelor de reabilitare nr.21(13)-545/90 3484 din 23.11.2012, nr.21(13)-545/901244 din 12.06.2015, eliberate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, se atestă că Rusnac Valerian Vladimir, născut la xxxxx în locurile de repreșiune în regiunea Tomsk în familia părinților deportați și actualmente reabilitați Rusnac Vladimir și Rusnac Elizaveta în perioada aflării părinților la evidența specială, a fost declarat victimă a repreșiunilor politice și reabilitat la 05.08.1998 în conformitate cu art.2 al Legii nr. 1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor repreșiunilor politice (f.d.20,105).

Potrivit certificatelor de reabilitare nr.21(13)-545/90 3484 din 23.11.2012, nr.21 (13)-545/901244 din 12.06.2015, eliberate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, se atestă că Rusnac Alexandru Vladimir, născut la xxxxx în locurile de repreșiune în regiunea Tomsk în familia părinților deportați și actualmente reabilitați Rusnac Vladimir și Rusnac Elizaveta în perioada aflării părinților la evidența specială, a fost declarat victimă a repreșiunilor politice și reabilitat la 05.08.1998 în conformitate cu art.2 al Legii nr. 1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor repreșiunilor politice (f.d.22,106).

Potrivit certificatelor de reabilitare nr.21(13)-545/90 3484 din 23.11.2012, nr.21(13)-545/901244 din 12.06.2015, eliberate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, se atestă că Rusnac Svetlana Vladimir, născută la xxxxx în locurile de repreșiune în regiunea Tomsk în familia părinților deportați și actualmente reabilitați Rusnac Vladimir și Rusnac Elizaveta în perioada aflării părinților la evidența specială, a fost declarat victimă a repreșiunilor politice și reabilitat la 21.11.2012 în conformitate cu art.2 al Legii nr. 1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor repreșiunilor politice (f.d.23,107).

Prima instanță, fiind investită cu judecarea cauzei, a respins ca tardivă pretenția privind încasarea în beneficiul lui Svetlana Balaban (Rusnac) a contravalorii bunurilor confiscate în mărime de 236 623 de lei. Totodată, pretenția privind încasarea, în mod solidar, în beneficiul reclamantilor a prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Ulterior, instanța de apel a respins apelul și a menținut hotărârea primei instanțe.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră justă concluzia instanțelor ierarhic inferioare, din următoarele considerente.

Drept relevante pentru judecarea cauzei sunt prevederile art. 1 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, conform căroră represiune politică se consideră curmarea de vieți omenești, măsurile de constrângere întreprinse de către stat față de cetățeni din motive politice, naționale, religioase sau sociale sub formă de privațiune de libertate, deportare, exilare, trimitere la muncă silnică în condiții de limitare a libertății, expulzare din țară și lipsire de cetățenie, expropriere, internare forțată în instituții de psihiatrie, sub altă formă de limitare a drepturilor și libertăților persoanelor declarate periculoase din punct de vedere social pentru stat sau pentru regimul politic, realizate în baza deciziilor organelor administrative, judiciare și extrajudiciare.

Conform art. 2 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, victime ale represiunilor politice se consideră: persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice arătate în articolul 1; persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii; membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

Conform art. 10 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, persoanele supuse represiunilor și ulterior reabilite sînt reintegrate în drepturile politice, sociale și civile, pierdute de acestea în legătură cu represiunile politice.

Conform art. 12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor.

Nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

În cazul în care bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie în legătură cu represiunile politice nu pot fi restituite, valoarea acestora se recuperează prin achitarea de compensații, în baza cererii depuse de persoanele reabilite sau de moștenitorii acestora.

Cu acordul persoanelor supuse represiunilor politice și ulterior reabilite sau al moștenitorilor acestora, restituirea în natură a caselor de locuit poate fi înlocuită

prin recuperarea valorii lor, evaluate prin aplicarea prețurilor de piață în vigoare la data satisfacerii cererii, sau prin acordarea, în mod prioritar, a unui spațiu locativ amenajat.

Persoanele care urmează a fi evacuate din casele restituite sînt asigurate cu spațiu locativ peste rînd, la momentul evacuării, de către autoritățile administrației publice locale, în conformitate cu legislația în vigoare. Cheltuielile legate de asigurarea cu spațiu locativ se efectuează din contul și în limita bugetelor raionale, bugetelor municipiilor Chișinău și Bălți, bugetului unității teritoriale autonome Găgăuzia, precum și din contul bugetului de stat.

Restituirea bunurilor, recuperarea valorii bunurilor ce nu pot fi restituite se efectuează, în baza cererii, din contul bugetului de stat, prin transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și către bugetul municipiului Bălți. Cererile de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora se examinează de către comisiile special create în acest scop. Modul de recuperare a valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice se aprobă de către Guvern.

În cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luîndu-se ca bază prețurile de piață în vigoare la data examinării cererii.

În cazul cînd valoarea bunurilor nu depășește suma de 200 mii lei, plata compensației poate fi eșalonată pe o perioadă de pînă la 3 ani, iar în cazul cînd valoarea bunurilor depășește suma de 200 mii lei – pe o perioadă de pînă la 5 ani.

Valoarea bunurilor se determină în felul următor:

- a) bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii;
- b) costul animalelor domestice, al păsărilor, al produselor agricole, al altor bunuri se stabilește conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii.

Avînd în vedere prevederile normelor enunțate, instanța de recurs apreciază ca fiind juste constatările instanțelor ierarhic inferioare referitor la tardivitatea pretenției privind încasarea în beneficiul Svetlanei Balaban (Rusnac) a contravalorii bunurilor confiscate.

Aceasta deoarece, Svetlana Balaban (Rusnac) fost declarată victimă a represiunilor politice și reabilitată de către Procuratura Generală la 21.11.2012, iar Rusnac Alexei Isai și Rusnac Alexandra Erofei, care au fost buneii reclamantei și Rusnac Vladimir Alexei și Rusnac (Brega) Elizaveta, părinții reclamantei, au fost reabilitați la data de 09.10.1990 de către Procuratura RSSM, fapt confirmat prin certificatul de reabilitare nr.21(13)-545/903484 din 23.11.2012.

În context, potrivit art. 12¹ din Legea nr.1225 din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înștiințării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia și se examinează în termen de pînă la 6 luni din ziua depunerii.

Totodată, potrivit art. II din Legea nr. 186 din 29.06.2006 pentru modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 08.12.1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

S-a stabilit că Svetlana Balaban a depus cerere Consiliului raional Briceni la data de 10.10.2010, ca moștenitor legal, privind restituirea valorii bunurilor confiscate în urma represiunii politice în privința părinților Vladimir Rusnac și Elizaveta Rusnac, care au fost reabilitați la data de 09.10.1990, iar în instanța de judecată s-a adresat la data de 19.06.2014.

În astfel de circumstanțe, instanța de recurs apreciază ca fiind justă concluzia instanțelor ierarhic inferioare privitor la faptul că, reclamanta a depus cererea de chemare în judecată peste un termen de circa 24 ani de la reabilitarea lui Rusnac Alexei, Rusnac Alexandar, Rusnac Vladimir și Rusnac Elizaveta, termen care exclude indubitabil faptul, că reclamanta nu a cunoscut despre reabilitarea părinților și bunelor săi.

Subsecvent, just a fost respinsă și pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral.

În asemenea circumstanțe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că soluția instanței de apel și a primei instanțe este întemeiată, fiind adoptată în limitele competenței, cu aplicarea corectă a legii materiale care guvernează raportul juridic litigios. Astfel, se ajunge la concluzia de a respinge recursul și a menține decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,
d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana, reprezentați de avocatul Staruș Denis.

Se menține decizia din 02 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 19 decembrie 2017 a Judecătoriai Chișinău, sediul Râșcani, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Rusnac Valerian, Rusnac Anatolie, Rusnac Alexandr, Balaban Svetlana împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și Consiliului raional Briceni cu privire la încasarea contravalorii bunurilor confiscate și repararea prejudiciului moral.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru